

In het overgangsveld tussen parataxis en hypotaxis: Een contrastieve analyse van de universeel concessief-conditionele constructie in het Russisch en het Nederlands

doctoranda: Karen Van de Cruys
promotoren: Prof. Dr. Hans Smessaert en Prof. Dr. Tatjana Soldatjenkova
Lessius/K.U.Leuven
karen.vandecruys@lessius.eu

ONDERZOEKSTOPIC

Zowel het Russisch als het Nederlands beschikt over een patroon dat in de literatuur **Universeel Concessief-Conditionele constructie (UCC)** genoemd wordt. Deze concessieve patronen worden vormelijk niet gekenmerkt door het gebruik van een concessief voegwoord, maar door de aanwezigheid van **een vraagwoord in combinatie met een partikel** (het Russische 'ni' en het Nederlandse 'ook'). Semantisch staan twee concepten centraal: er is sprake van een **tegenstelling** tussen de twee leden van de zin én de hoofdzin doorkruist het **verwachingspatroon**. Een voorbeeld van de constructie in het Nederlands is:

Wat er ook gebeurt, altijd blijven lachen!

A. DESCRIPTIEF

ONDERZOEKSOPZET

Het opzet van dit luik van de studie is om de (variatie binnen de) UCC constructie zo volledig mogelijk te **beschrijven** in beide talen. Hierbij willen we bestaande beschrijvingen in standaardgrammatica's en vakliteratuur confronteren met taalgebruik in corpora.

ONDERZOEKSHYPOTHESE

De centrale onderzoekshypothese luidt dat de centrale concepten van de constructie, m.n. contrast en verwachting, **formeel gemarkeerd** zullen zijn in de hoofdzin en de bijzin.

VERNIEUWEND ASPECT

In de literatuur vinden we beschrijvingen terug van de UCC constructie, maar deze zijn:

- voornamelijk gericht op de bijzin van de constructie
- in hoofdzaak gebaseerd op introspectie
- onvolledig, houden bijvoorbeeld geen rekening met versteende of gegrammaticaliseerde patronen

Onze studie wil een analyse maken:

- op basis van **authentiek synchroon taal materiaal** (corpusanalyse)
- van de volledige constructie, i.e. de bijzin, de **hoofdzin** en de interactie tussen beide
- waarbij ook **versteende en gegrammaticaliseerde** patronen bestudeerd worden
- die leidt tot een **zo volledig mogelijke beschrijving** van de constructie

METHODE

Corpusanalyse:

Russisch

Referentiecensus RNC (www.ruscopora.ru):

geschreven - gesproken

formeel - informeel

synchroon (periode 2000-2004).

Selectie patronen op basis van vormelijk criterium: vraagwoord + partikel 'ni'

Nederlands

'**Comparable corpus**' (McEnery 2003) aanleggen op basis van bestaande corpora.

Selectie patronen op basis van vormelijk criterium: vraagwoord + partikel 'ook'

Voor enkele verwante constructies (bv. Russische exclamatieven met partikel 'ne') zal een aparte **case-study** gevoerd worden.

Op basis van deductie en voorgaand literatuuronderzoek, werden volgende parameters mee in rekening genomen:

- aard van het vraagwoord
- aspect, tijd, wijs predicaat bijzin & hoofdzin
- gebruik nevenschikkende voegwoorden
- semantiek hoofdzin
- anaforische elementen tussen bijzin en hoofdzin
- type/token ratio
- interne woordvolgorde bijzin & hoofdzin
- externe woordvolgorde: verhouding bijzin & hoofdzin

B. THEORETISCH

ONDERZOEKSOPZET

Het opzet van dit luik van de studie is het opstellen van een **taxonomie** van de verschillende constructietypes die we kunnen onderscheiden binnen de UCC constructie, zowel voor het Russisch als voor het Nederlands. Ook de versteende vormen worden mee in kaart gebracht.

THEORETISCH KADER

De **grammaticalisatietheorie** (GT) biedt een gepast kader voor deze studie omdat ze niet uitgaat van het traditionele bipolaire onderscheid coördinatie-subordinatie, maar van een veel verfijnder overgangsveld tussen deze twee vormen van **zinsintegratie**. Ook **grammatica en lexicon** worden binnen de GT als een continuüm beschouwd.

Recente aandacht voor een **constructionele aanpak** binnen de GT o.a. in Langacker 2009, Trousdale & Gisborne 2008, Traugott & Trousdale 2010.

ONDERZOEKSHYPOTHESE

Voor het Russisch en het Nederlands kunnen gelijksoortige concepten en grammaticale categorieën onderscheiden worden.

ONDERZOEKSVRAGEN

In welke mate bieden de concepten uit de Constructiegrammatica en de GT een voldoende verklaring voor de variatie die we aantreffen in onze data?

In welke mate biedt de variatie ondersteuning aan de stellingen die het theoretische framework biedt?

REFERENTIES

- Coupler-Kuhlen, E., & Kortmann, B. (Eds.). (2000). *Cause, condition, concession, contrast: cognitive and discourse perspectives*. Berlin / New York: Mouton de Gruyter.
- Haspelmath, M., & König, E. (1998). Concessive conditionals in the languages of Europe. In J. v. d. Auwera & D. Ó Baoill (Eds.), *Adverbial constructions in the languages of Europe*. Berlin ; New York: Mouton de Gruyter.
- Langacker, R. W. (2009). *Investigations in cognitive grammar*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- McEnery, A.M. (2003). Corpus linguistics. In R. Mitkov (ed), *Handbook of Computational Linguistics*, Oxford University Press, pp 448-463.
- Podlesskaja, V. I. (1997). Syntax and semantics of resumption: some evidence from Russian conditional conjuncts. *Russian Linguistics*, 21, 125-155.
- Podlesskaja, V. I. (2004). Ob odnoj uslovno-ustupitel'noj konstrukcii v russkom jazyke. In V. S. Xrakovskij (Ed.), *Tipologija ustupitel'nyh konstrukcij*. Sint-Petersburg: Nauka, pp. 545-555.
- Traugott, E. C. and G. Trousdale (2010). *Gradience, gradualness and grammaticalization*. Amsterdam, Benjamins.
- Trousdale, G. and N. Gisborne (2008). *Constructional approaches to English grammar*, Mouton de Gruyter.
- Xrakovskij, V. S. (1999). Universal'nye ustupitel'nye konstrukcii. *Voprosy Jazykoznanija* (1), 103-122.